

СІМ'Я І ПРАВО:

ВНУТРІШНЬОНАЦІОНАЛЬНИЙ
ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ

8 липня – День сім'ї в Україні

Здавна відомо, що родина – то невичерпне джерел
насаги, любові та батьківських обов'язків. Кожна сім'
докладає зусиль аби не всохло родове дерево, бо «Без род
немає народу».

8 липня – День сім'ї в Україні. Український День родини
відзначається з 2012 року. Відповідний Указ Президента України
№ 1209/2011 був підписаний 30 грудня 2011 року.

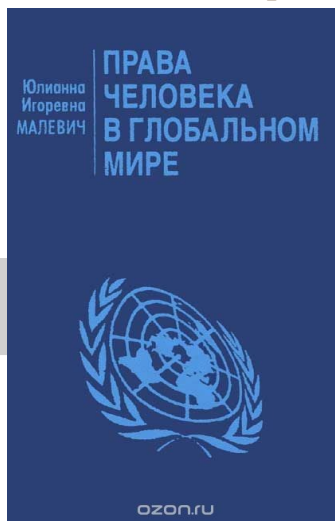
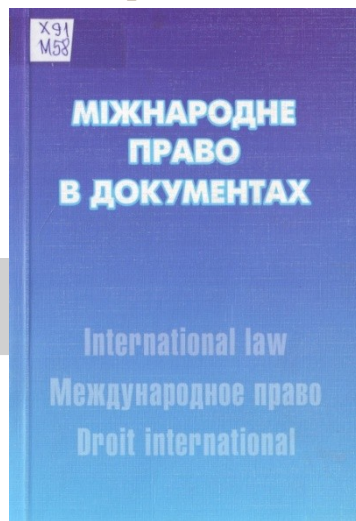
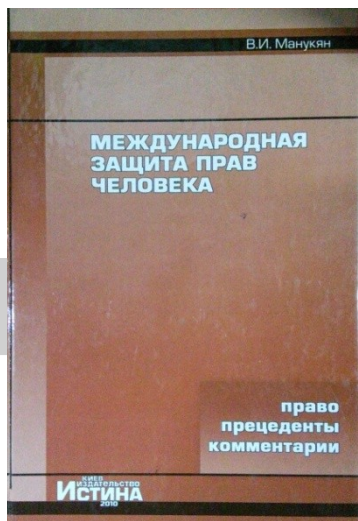
А ще в Україні люблять такі популярні сімейні свята як День матері
(друга неділя травня), День батька (третя неділя червня) й День
захисту дітей (1 червня).

У світі ж є День сім'ї, який більшість країн відзначає 15 травня – ця
дата встановлена Генеральною Асамблеєю ООН ще в 1993 р.

Міжнародні договори з питань сім'ї та шлюбу

Першою спробою врегулювання шлюбно-сімейних відносин на міжнародному рівні стало прийняття **Гаазьких конвенцій 1902 - 1905 рр.** ("Про шлюб", "Про розлучення і судові розлучення подружжя", "Про опіку над неповнолітніми", "Про піклування про неповнолітніх", "Про особисті і майнові відносини між подружжям", "Про міжнародні цивільні процеси"). На жаль, Конвенції були ратифіковані лише деякими країнами Європи, не мали великого значення, а їх дія припинилася з початком Першої світової війни.

У 1920 році прийнята Гаазька конвенція про врегулювання колізій законів у галузі укладення шлюбу. Дана конвенція не набула широкого застосування.

Міжнародні договори з питань сім'ї та шлюбу

Наступний етап процесу уніфікації розпочався у другій половині **XX століття, що стало можливим** завдяки прийняттю нової серії Гаазьких конвенцій з питань сім'ї та шлюбу (1950-1980), а саме:

- Конвенції про закон, що застосовується до аліментних зобов'язань на користь дітей (1956);
- Конвенції про юрисдикцію і застосовне право щодо захисту неповнолітніх (1961);
- Конвенції про юрисдикцію, застосовне право та визнання рішень щодо усиновлення;
- Конвенції про визнання розлучень та рішень про судове розлучення подружжя (1970);
- Конвенції про право, що застосовується до аліментних зобов'язань (1973);
- Конвенції про укладення шлюбу та визнання його недійсним (1978);
- Конвенції про право, що застосовується до режимів власності подружжя (1978).

Міжнародні договори з питань сім'ї та шлюбу

Крім Гаазьких конвенцій в цей же період були прийняті:

- Конвенція про згоду на вступ у шлюб, шлюбний вік і реєстрацію шлюбів (1962);
- Конвенція про громадянство заміжньої жінки (1957);
- Нью-Йоркська конвенція про стягнення аліментів за кордоном (1956);
- Європейська конвенція про усиновлення дітей (1967);
- Європейська конвенція про статус дітей, народжених поза шлюбом (1975).

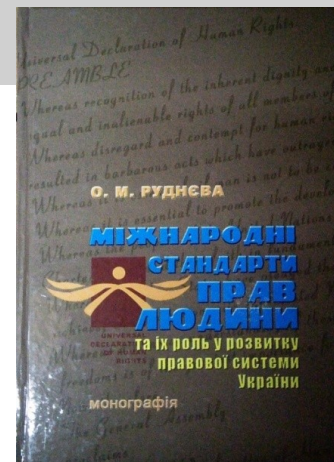
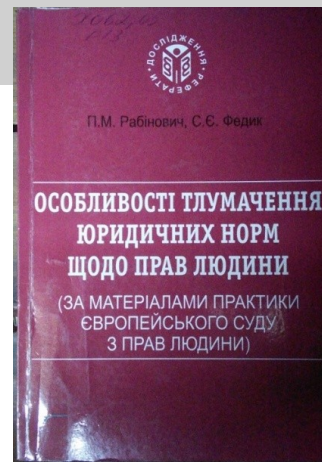
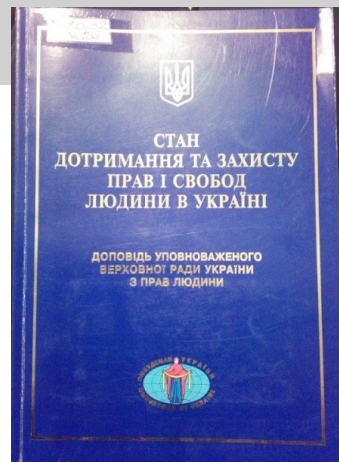
Наступним етапом міжнародної уніфікації (1980-1990-ті роки) стало прийняття серії "дитячих" конвенцій:

- Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, у якій кваліфікуються категорії незаконного переміщення і утримання дитини за кордоном (1980);
- Конвенції ООН про права дитини (1989);
- Конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі іноземного усиновлення (1993).

Міжнародні договори з питань сім'ї та шлюбу

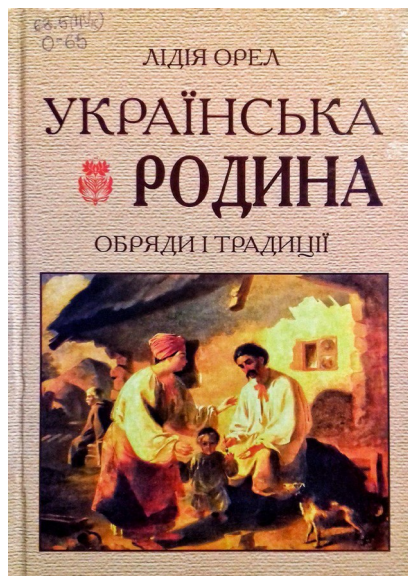
На жаль, Україна не бере участі у більшості універсальних конвенцій з питань сім'ї та шлюбу.

На міжнародному рівні шлюбно-сімейні відносини врегульовані договорами України про правову допомогу, багато з них містять спеціальний розділ "Сімейні справи", норми якого зазвичай регулюють укладення шлюбу, правовідносини між подружжям, розірвання шлюбу, визнання шлюбу недійсним, встановлення або оспорювання батьківства чи материнства, правовідносини між батьками і дітьми, опіку та піклування, усиновлення.

Питання сім'ї та шлюбу в Україні

Здавна відомо, що родина – то невичерпне джерело наснаги, любові та батьківських обов'язків. Кожна сім'я докладася зусиль аби не всохло родове дерево, бо «Без роду немає народу».

ФІЛОСОФІЯ
РОДО-
ЗНАВСТВА

Світлана
Черепанова

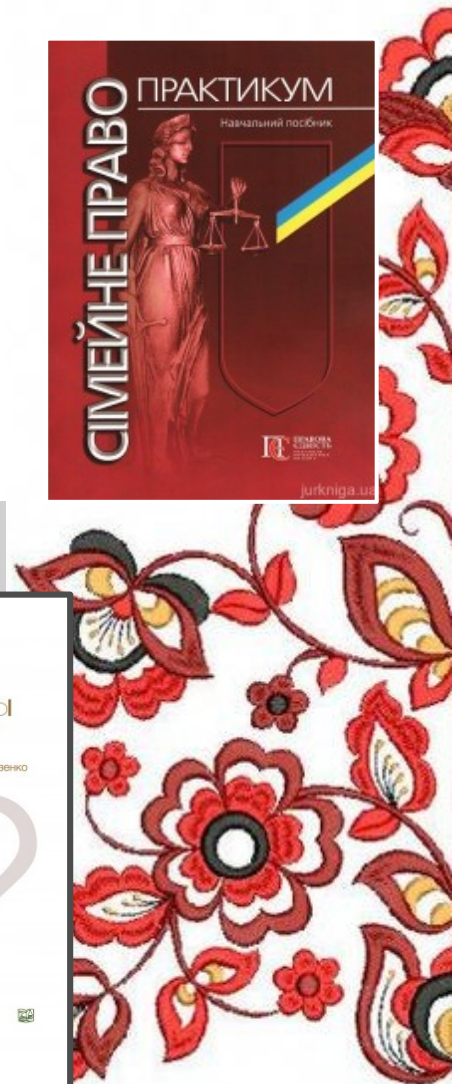
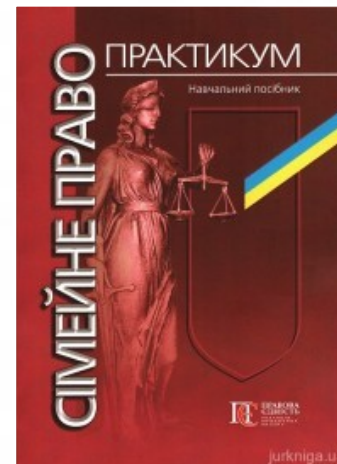
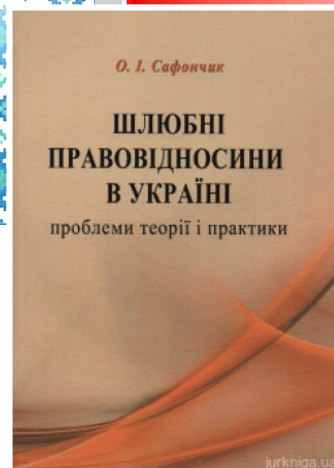
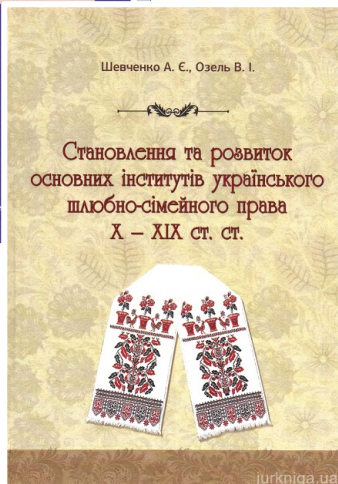
Питання сім'ї та шлюбу в Україні

Проблематикою сімейних відносин і визначенням поняття "сім'я" займалися такі вчені **харківської правової школи**, як: І.В. Жилінкова, В.П. Маслов, А.О. Пушкін, Загоровський О.І., Загурскій Л.Н. та ін

Питання сім'ї та шлюбу в Україні

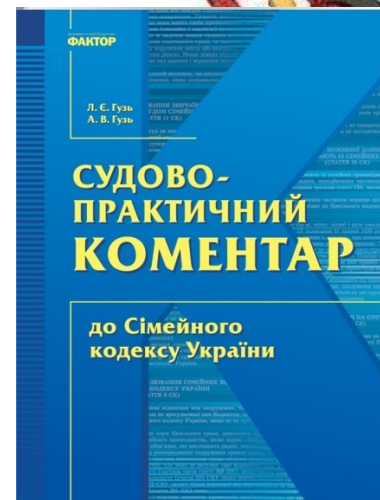
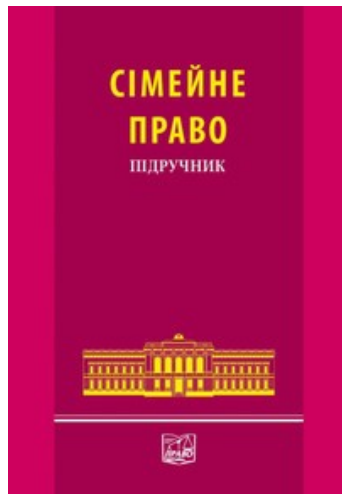
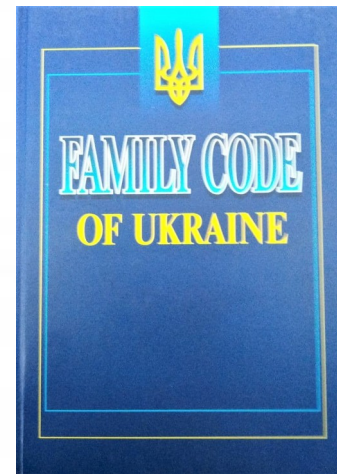
Дослідження сімейно-родинних стосунків, які зазнали значних трансформацій разом із усім нашим суспільством, є надзвичайно важливим на сучасному етапі.

Питання сім'ї та шлюбу в Україні

Конституція України закріплює, гарантує право кожного на невтручання в його особисте і сімейне життя.

Засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї визначає Сімейний кодекс України

Міжнародні договори з питань сім'ї та шлюбу

Найважливішими документами, що формують міжнародно-правову основу прав людини у сфері сімейних відносин, є:

- ♦ Загальна декларація прав людини (1948),
- ♦ Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966),
- ♦ Міжнародний пакт громадянських і політичних прав (1966),
- ♦ Декларація прав дитини (1959),
- ♦ Конвенція ООН про права дитини (1959),
- ♦ Європейська конвенція з прав людини (1950).

Загальна декларація прав людини

Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III)
Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року

Стаття 16

1. Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження під час шлюбу та під час його розірвання.
2. Шлюб може укладатися тільки при вільній і повній згоді сторін, що одружуються.
3. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист із боку суспільства та держави.

THE UNIVERSAL DECLARATION OF Human Rights

Whereas recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world;

Whereas Article 1 of the United Nations Charter contains the commitment of the Members of the United Nations to promote and encourage the realization of human rights without distinction as to race, sex, language, religion or political opinion;

Whereas it is essential that no individual should be subjected to inhuman or degrading treatment or punishment;

Whereas it is essential to promote the development of friendly relations between nations;

Whereas the rights and interests of the individual must be protected against the abuse of power;

Whereas the rights and interests of the individual must be protected against the abuse of power;

Загальна декларація прав людини

Стаття 25

1. Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.

2. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

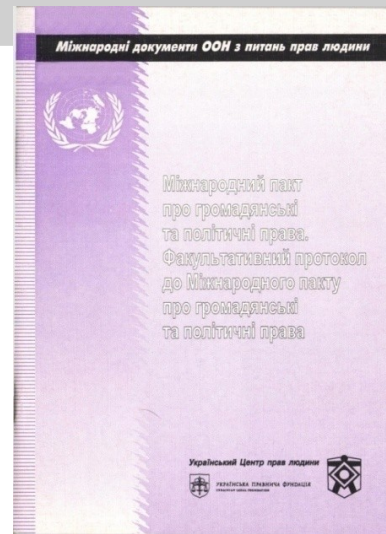
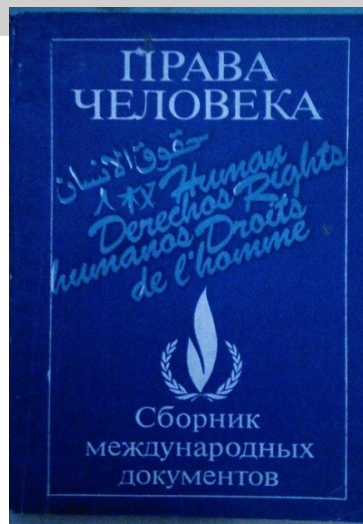
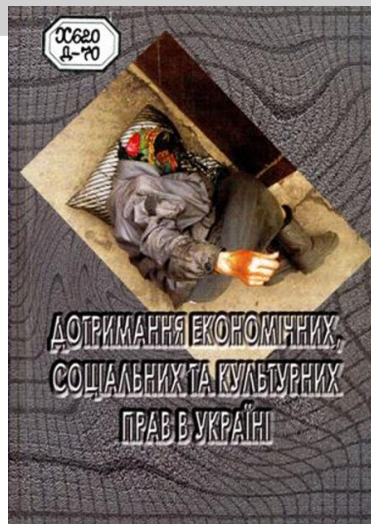
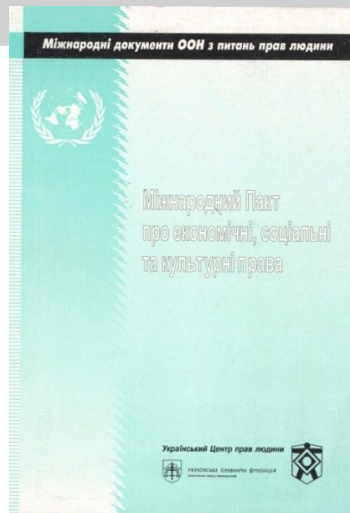
Стаття 26

Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

У 1966 році Генеральна Асамблея ООН прийняла два нових документи, які стосуються подальшого розвитку захисту прав людини:

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

Охорона сім'ї та сприяння родині

Стаття 10

Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають, що:

Сім'ї, яка є природним і основним осередком суспільства, повинна надаватися по можливості якнайширша охорона і допомога, особливо при її утворенні і поки на її відповідальності лежить турбота про несамотійних дітей та їх виховання. Шлюб повинен укладатися за вільною згодою тих, хто одружується.

Особлива охорона повинна надаватися матерям протягом розумного періоду до і після пологів. Протягом цього періоду працюючим матерям має надаватись оплачувана відпустка або відпустка з достатньою допомогою по соціальному забезпеченню.

Особливі заходи охорони і допомоги мають вживатися щодо всіх дітей і підлітків без будь-якої дискримінації за ознакою сімейного походження чи за іншою ознакою. Дітей і підлітків слід захищати від економічної і соціальної експлуатації. Застосування їх праці в галузі, шкідливій для їх моральності і здоров'я чи небезпечній для життя, або такій, що може завдати шкоди їх нормальному розвитку, повинно бути каране за законом. Крім того, держави повинні встановити межі віку, нижче яких користування платною дитячою працею забороняється і карається законом.

Декларація прав дитини

Міжнародна декларація проголошена Генеральною Асамблеєю ООН
20 листопада 1959 року.

Конвенція про права дитини

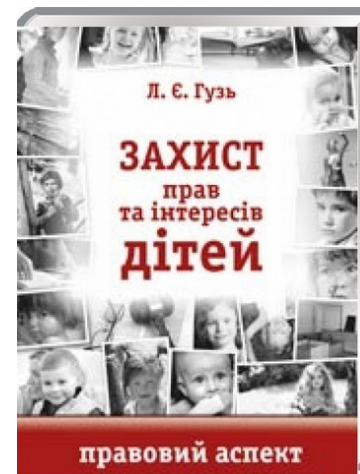

Конвенція про права дитини була прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року. Ця Конвенція ООН – угода між країнами, в якій записано, як уряд кожної країни має дбати про дітей. Цей особливий документ був ратифікований 193 країнами світу, крім США та Сомалі.

Україна про права дитини

Захист прав дитини є одним із найважливіших пріоритетів у нашій державі, адже ставлення до дітей, рівень їхньої безпеки та захищеності у державі, стан їхнього всебічного розвитку є одним із показників цивілізованості та гуманності суспільства.

Важливе значення має ратифікація Україною низки міжнародних договорів у сфері сімейного права, розроблених в рамках Ради Європи і Гаазької конференції з міжнародного приватного права, що дозволяють вирішувати практичні питання, які стосуються здійснення прав дітей, регулюють відносини батьків і дітей, як матеріальні, так і особисті. Деякі з цих договорів були підписані Україною ще в 2002 – 2003 роках.

Україна про права дитини

Було прийнято п'ять конвенцій, предметом яких стало врегулювання відносин у сфері: *утримання дітей* (Конвенція про право, що застосовується до аліментних зобов'язань стосовно дітей 1956 р., Конвенція про визнання та виконання рішень про утримання щодо дітей 1958 р., Конвенція про право, що застосовується до аліментних зобов'язань 1973 р., Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 р. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання 2007 р.);

усиновлення з іноземним елементом (Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення 1993 р.);

визначення місця проживання дитини (Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 2006 р.).

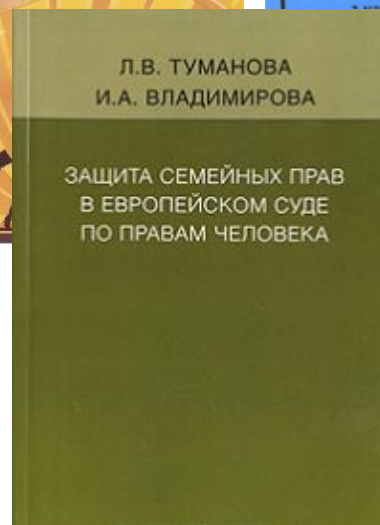
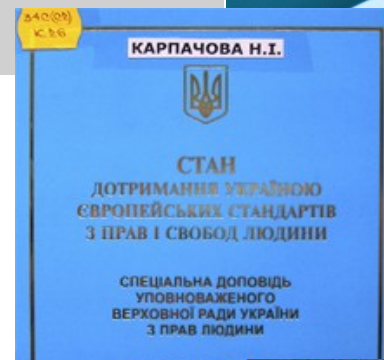
Норми цих конвенцій стали послідовними та всеохоплюючими засадами для уніфікації норм законодавства різних країн.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод

Стаття 8

Право на повагу до приватного і сімейного життя

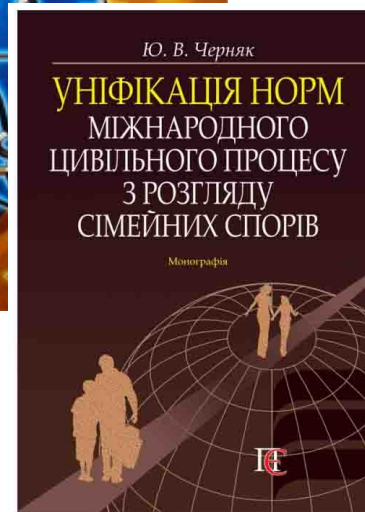
1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.
2. Органи державної влади не можуть втручатись у реалізацію цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод

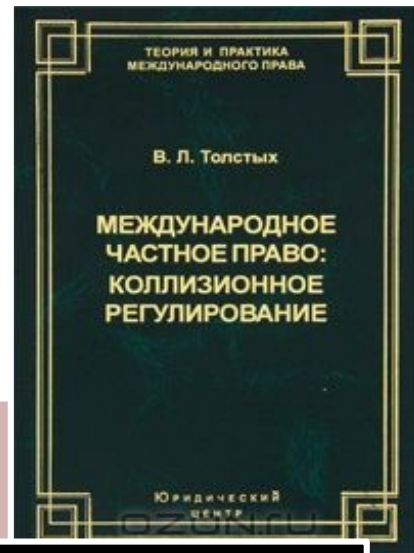
Стаття 12 Право на шлюб

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

Норми шлюбно-сімейного права різних зарубіжних країн відрізняються. На регулювання цих відносин значний вплив мають історичні традиції, релігійні настанови, місцеві звичаї, соціально-економічні та побутові особливості та ін., що пояснює специфічність регламентації цих відносин.

К.Цвайгерт, Х.Кёте
**ВВЕДЕНИЕ
В СРАВНИТЕЛЬНОЕ
ПРАВОВЕДЕНИЕ
В СФЕРЕ
ЧАСТНОГО ПРАВА**

Том I

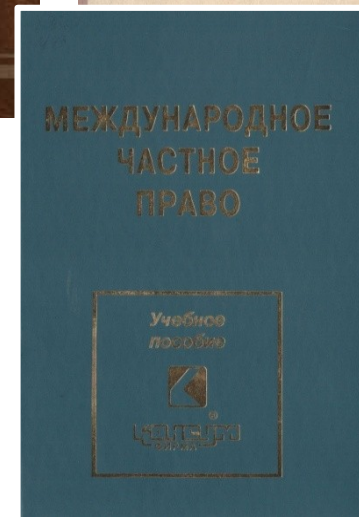
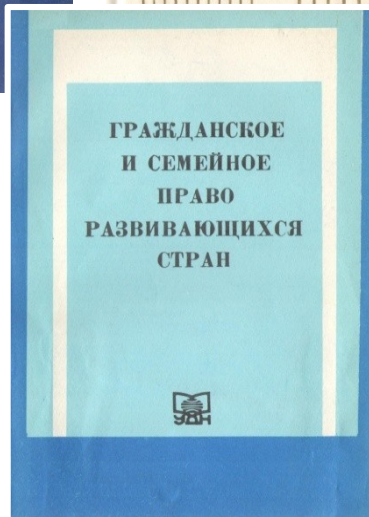
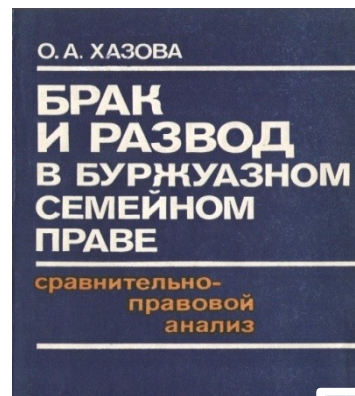
«МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ»

Правова система кожної держави закріплює такий інститут **сімейного права**, як укладання шлюбу:

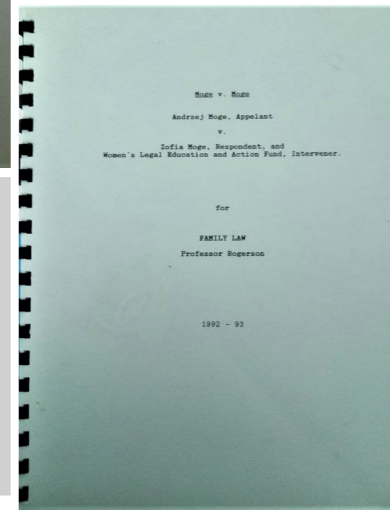
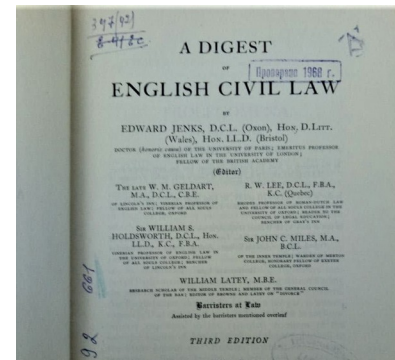
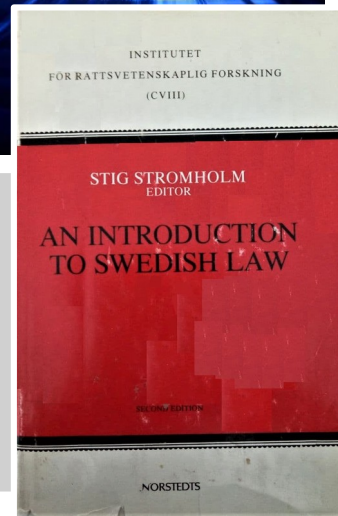
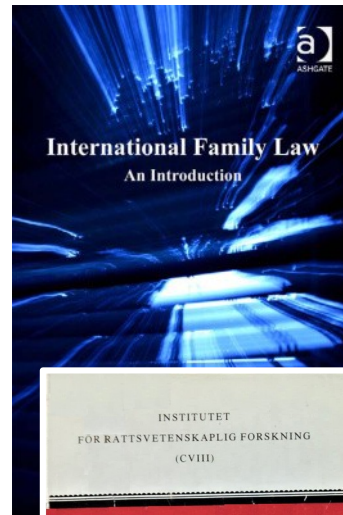
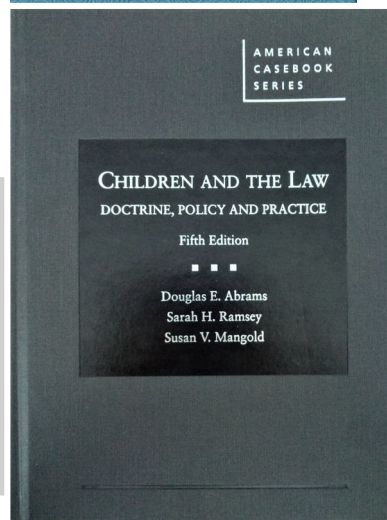
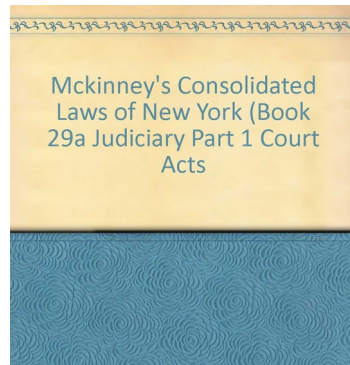
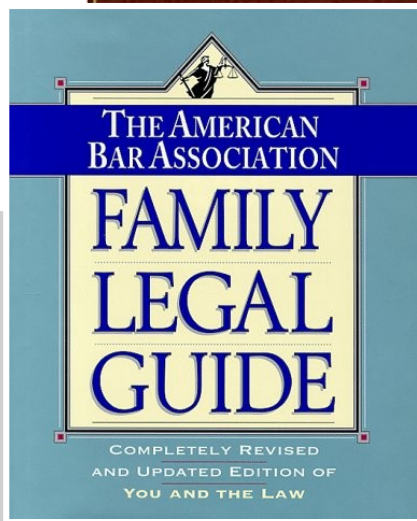
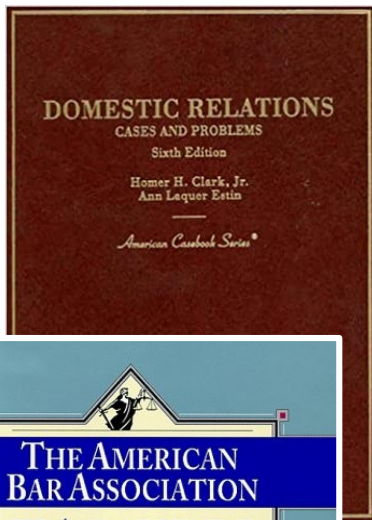
1. Поняття шлюбу (цивільно-правова угода, Шлюб-партнерство, шлюб-статус).
2. Умови вступу в шлюб (матеріальні, формальні).
3. Форма шлюбу (процедура оформлення шлюбу).
4. Права та обов'язки подружжя.
5. Розірвання шлюбу.

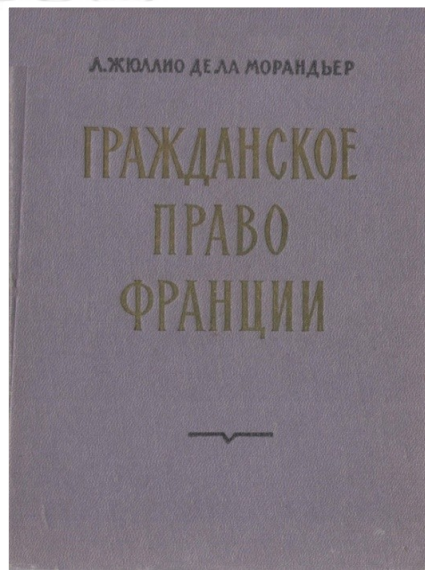
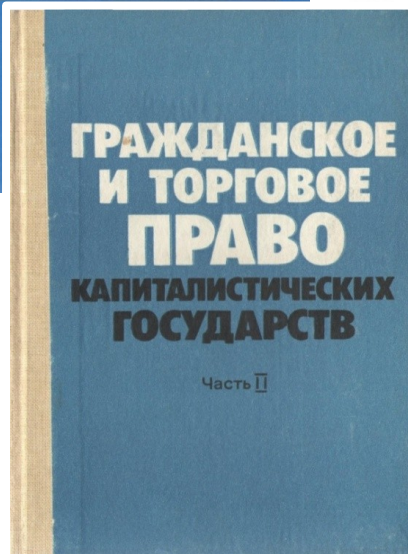
Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

У Франції при проведенні реформи у сфері розлучень і шлюбно-сімейних режимів в серпні 1985 прийняті декрети "Про права сімей в їх взаєминах зі службами захисту сім'ї і дитинства", "Про сімейні ради для дітей, які перебувають на державному піклуванні", "Про дозвіл на усиновлення або удочеріння дітей, які перебувають на державному піклуванні ". Після прийняття Декретів були внесені зміни до Цивільного кодексу та Кодексу сім'ї та соціальної допомоги.

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

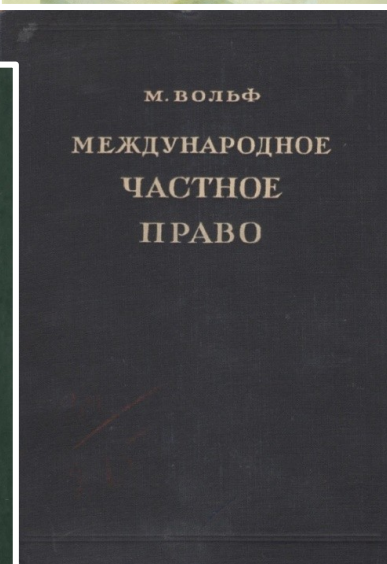
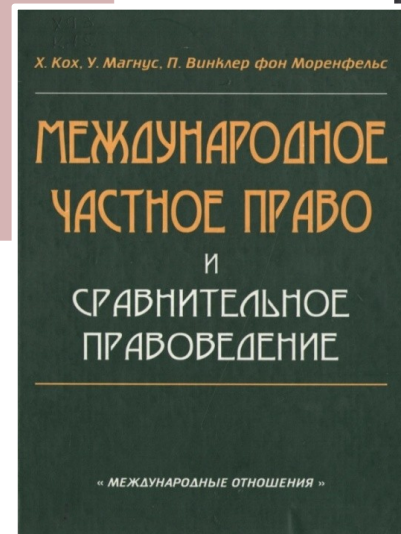
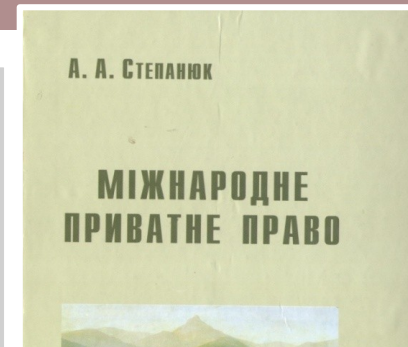

В Англії немає єдиного закону, що регулює відносини шлюбів англійців з іноземцями. У цій державі велике значення має судова практика та звичаї, а також такі закони, як:

Закон про розірвання шлюбів (1971),

Закон про доміцільні у шлюбно-сімейних справах (1973),

Закон про британське громадянство (1981).

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

У Німеччині сімейному праву присвячені статті 13-24 Вступного закону до Німецького цивільного уложення, до якого були внесені зміни Законом про нове регулювання МПрП 1986 р. Базовою нормою німецького колізійного права у сфері сімейно-шлюбних відносин є ст. 14 нового ВЗ НЦУ про загальні наслідки шлюбу, оскільки вона містить так звану шкалу Кегеля, до якої часто відсилають інші статті цього Закону.

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

Канадський закон розглядає шлюб як угоду або контракт між двома людьми. Люди, які вступили у шлюб, вважаються рівноправними партнерами. У Канаді набув чинності закон, що легалізував одностатеві шлюби. Таким чином, Канада стала четвертою державою, в якій люди однієї статі можуть Укласти шлюби. Аналогічні закони діють у Нідерландах, Бельгії та Іспанії.

Особливий інтерес дослідників до **Цивільного кодексу Квебека** пояснюється тим, що будучи новітньою кодифікацією цивільного права (набрав чинності в січні 1994 р), він знаходиться на стику права загального і права континентального, поєднуючи в собі особливості обох правових систем.

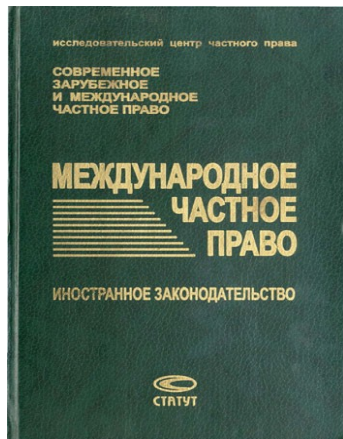
Він регулює всі громадянські права. Це також стосується сімейного права (наприклад, у разі встановлення певних подружніх режимів).

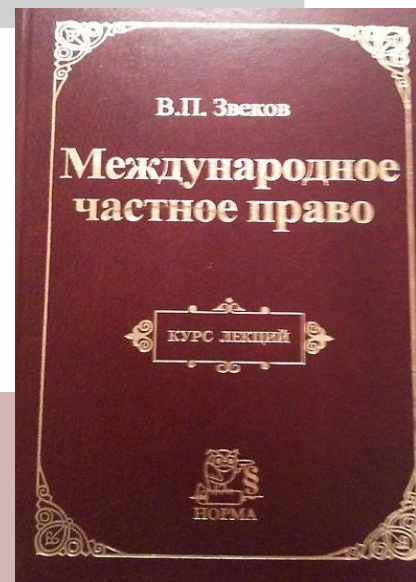
Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

Кодекс Бустаманте (1928, прийнятий в Гавані) — міжнародний договір, метою якого була кодифікація міжнародного приватного права на території Америки.

Кодекс є одним із найбільших за кількістю кодифікацій колізійних норм у світі. Він складається з 437 статей, згрупованих у 4 книги, серед яких виділяються інститути міжнародного цивільного права, а також положення, що стосуються шлюбно-сімейних відносин, ускладнених з іноземним елементом.

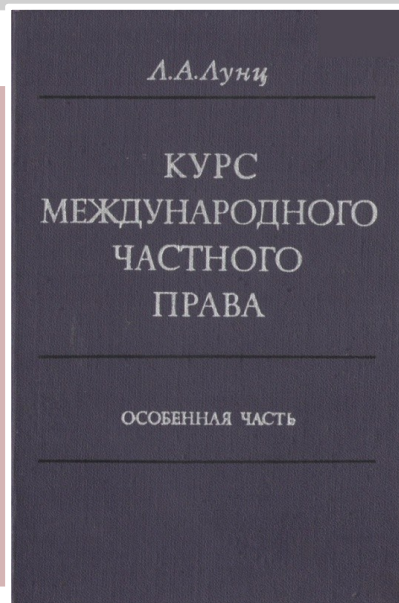
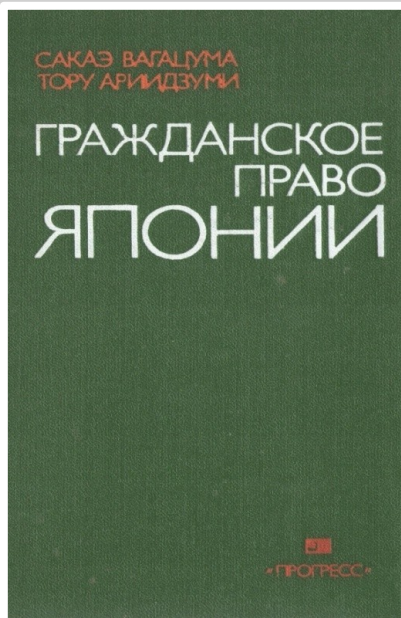
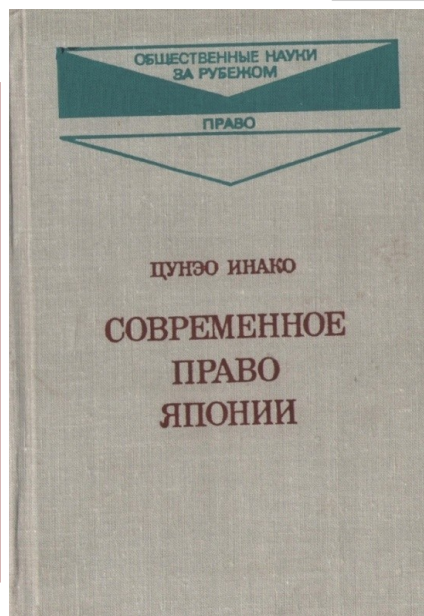
У главі IV, в IV розділі Кодексу містяться положення, що стосуються шлюбу і розлучення, юридичні умови, які повинні передувати укладенню шлюбу, форма шлюбу, наслідки шлюбу для особистості подружжя, недійсність шлюбу та її наслідки, а також розлучення і розірвання шлюбу.

Колізії в шлюбно-сімейному праві зарубіжних країн

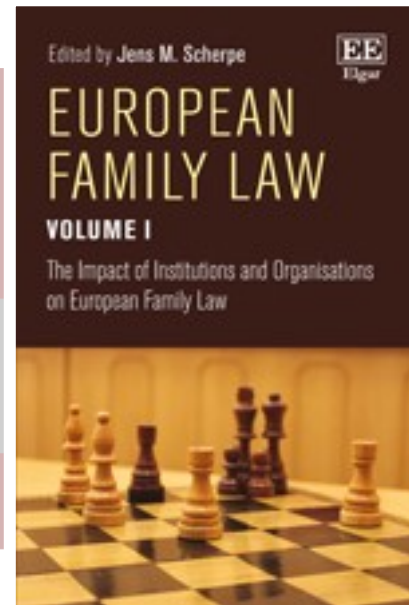

Японське законодавство проголошує рівність чоловіка і дружини. Однак на практиці рівність чоловіка і жінки в його європейському розумінні не реалізована. Подружні стосунки будуються відповідно до "звичаїв", за якими дружина перебуває в підпорядкуванні чоловіку.

Commission on European Family Law (CEFL)

З вересня 2001 р. в межах ЄС діє Комісія з європейського сімейного права (**Commission on European Family Law — CEFL**), метою створення якої є робота з гармонізації сімейного права у Європі. До складу CEFL входять приблизно 26 експертів у сфері сімейного та порівняльного права з усіх держав-членів ЄС, а також з інших європейських держав. На жаль, українських експертів серед них немає.

WORLD CONGRESS OF FAMILIES

Світовий Конгрес сім'ї (WCF), заснований 1997 року **Аланом Карлсоном**, – це міжнародна неурядова мережа організацій, вчених і суспільних рухів та лідерів, які ставлять за мету відновити цінність сім'ї як фундаментальної суспільної одиниці і основи суспільства.

Відбулося десять Всесвітніх Конгресів сімей:

ВКС I - Прага (1997), ВКС II - Женева (1999),
ВКС III - Мехіко (2004), ВКС IV - Варшава (2007),
ВКС V - Амстердам (2009), ВКС VI - Мадрид (2012),
ВКС VII - Сідней (2013), ВКС VIII - Москва (2014 скасований),
ВКС IX — Солт-Лейк-Сіті (2015), ВКС X -Тбілісі (2016),
ВКС XI - Будапешт(2017), ВКС XII - Кишинів(2018)

WORLD CONGRESS OF FAMILIES (ISFL)

Міжнародне товариство сімейного права (ISFL) - це незалежна міжнародна наукова асоціація, що займається вивченням, дослідженням і обговоренням сімейного права і суміжних дисциплін. До складу Товариства входять професори, викладачі, вчені, вчителі і дослідники з більш ніж 50 різних країн, що дає унікальну можливість для взаємодії в рамках дійсно міжнародного співтовариства сімейного права.

Суспільство являє собою міжнародний форум для аналізу правової політики, застосовуваної до сімейних відносин. Товариство було створене в Університеті Бірмінгема, Великобританія, в квітні 1973 року по ініціативі професора Зєєва Фалька (Єврейський університет, Ізраїль).

З родини починається життя людини,
тут відбувається формування її як громадянина.
Сім'я - джерело любові, поваги, солідарності та
прихильності, а також те, на чому будується будь-яке
цивілізоване суспільство, без чого не може
існувати людина.

